

## במדבר

[מ'קען ניט זאגן, אז רש"י הכרח איז פון דעם סיום הפסוק „והזר הקרב יומת“, וואס רעדט וועגן א זר וואס טוט איינע פון די עבודות הכהנים און דער-פון איז מוכרח אז אויך אין התחלת הכתוב רעדט זיך וועגן עבודות הכהנים — ווייל אויב אזוי, וואלט רש"י אין זיין דבור-המתחיל מעתיק געווען אויך די ווערטער פון סיום הפסוק, אדער לכה"פ זיי מרמז געווען דורכן ווארט „וגומר“.

און דער טעם פארוואס ס'איז טאקע ניט קיין הכרח פון דעם סיום הפסוק איז פשוט, ווייל מען קען זאגן אז „והזר הקרב יומת“ איז ניט קיין המשך הענין פון „ושמרו את כהונתם“, נאר ס'איז א צווייטער ענין.

אויך דארף מען פארשטיין: פארוואס איז רש"י מעתיק אין דעם דבור-המתחיל אויך די ווערטער „ושמרו את“ — און ער באנגנט זיך ניט צו מעתיק זיין נאר דעם ווארט (וועלכען ער איז מפרש) „כהונתם“?

ב. לערנענדיק דעם פירוש רש"י קומט אויס בהשקפה ראשונה, אז „קבלת דמים וזריקה והקטרה“ זיינען דוגמאות פרטייות פון די „עבודות המסורות לכהנים“.

אבער אויב מ'זאל אזוי לערנען — איז ניט מובן:

א) די אריכות אין רש"י — (א) צוליב וואס דארף רש"י בכלל ברענגען דוגמאות? ער האט געדארפט זאגן בקיצור: „עבודות המסורות לכהנים“. (ב) אויב צוליב שולל זיין די עבודות פאר קבלת דמים, פאסט דאך, לכאורה,

א. אין פסוק<sup>1</sup> „ואת אהרן ואת בניו תפקיד ושמרו את כהונתם והזר הקרב יומת“, איז רש"י<sup>2</sup> מפרש די ווערטער „ושמרו את כהונתם“ — „קבלת דמים וזריקה והקטרה“<sup>3</sup> ועבודות המסורות לכהנים. ד.ה. רש"י לערנט אז „כהונתם“ מיינט — די עבודות פון די כהנים, און „ושמרו את כהונתם“ — מ'זאל ניט דערלאזן א „זר“ צו טאן איינע פון די עבודות<sup>4</sup> „והזר הקרב יומת“.

דער אבן עזרא<sup>5</sup> אבער טייטשט „ושמרו את כהונתם“ — „שלא יבואו לידי פסלות“. ד.ה. די כהנים דארפן זיך היטן (זייער כהונה) אז זיי זאלן ניט ווערן פסול לכהונה (דורך טומאה וכו').

דארף מען פארשטיין: פון וואנעט נעמט רש"י צו טייטשן דעם ווארט „כהונתם“ (ניט כפשוטו — די כהונה אליין, כפירוש האבן עזרא — נאר „עבודות המסורות לכהנים“<sup>6</sup>?

---

(1) פרשתנו ג, י.

(2) בדה"ה השני. וראה לקמן בפנים ס"ג השייכות דפרשי זה לד"ה הראשון.

(3) בדפוס ראשון (וכן בכמה כתי) דרשי: והקטר.

(4) ראה גם אברבנאל וספורנו כאן. במשכיל לדוד מפרש שכונת רש"י היא ד"ושמרו" פירוש „שתהי" (העבודות) דוקא בטהרה" \* (עיי"ש). אבל פירוש זה לא נרמז אפילו ברש"י [משאיכ אם ושמרו את כהונתם] הוא הקדמה ל"והזר הקרב יומת" — שאז אי"צ רש"י לפרש במה היא השמירה].

(5) ועד"ז פי' בחזקוני כאן.

(6) משאיכ בפי' קרח (יה, ז) שמפורש „(תשמרו את כהונתכם) לכל דבר המזבח וגו'“.

---

(\*) ויש שפירשו כן גם כוונת הראב"ע דלקמן בפנים.

ג. דער ביאור אין דעם:

דער הכרח צו לערנען אז, ושמרו את כהונתם<sup>9</sup> מיינט ניט עצם הכהונה (כפירוש האבן עזרא), נאר די „עבודות המסורות לכהנים“: דער פסוק קומט דאך אנזאגן א נייעם תפקיד ומינוי פון אהרן ובניו, ווי רש"י<sup>10</sup> טייטשט „תפקיד“ — „לשון פקידות כו.“ אויב „ושמרו את כהונתם“ מיינט דאס וואס כהנים דארפן זיך היטן „שלא יבואו לידי פסול“ (אין זייער כהונה), איז עס דאך ניט קיין נייער תפקיד<sup>11</sup> — אויף דעם זיינען זיי שוין אנגעזאגט געווארן אין פ' אמור<sup>12</sup> (ווי א כהן דארף זיך היטן)<sup>13</sup>.

דעריבער לערנט רש"י אז דער תפקיד חדש באשטייט דא אין דעם וואס זיי דארפן היטן אז א זר זאל ניט טאן „עבודות המסורות לכהנים“; „ושמרו גו' והזר הקרב יומת“ רעדט וועגן איין און דעם זעלבן מינוי.

דערמיט איז מובן פארוואס רש"י איז מעתיק אין דעם דבור-המתחיל אויך די ווערטער „ושמרו את“ — וואס איז א לשון ציווי אויף א מינוי — ווייל די הוכחה אויף זיין פירוש איז פון דעם וואס דער פסוק זאגט דא אז א נייעם תפקיד צו אהרן ובניו.

ד. רש"י באווארנט דא אבער נאך א שאלה, וואס מ'קען פרעגן אין דעם פסוק:

סיי די פריערדיקע פסוקים<sup>13</sup> און סיי

דער לשון „מקבלה ואילך“ עבודות המסורות לכהנים“ (ג) אויב רש"י דארף יע מפרט זיין דוגמאות — פארוואס עפעס דריי דוגמאות?

(ב) דער סדר אין רש"י — פריער די דוגמאות און דערנאך „ועבודות המסורות לכהנים“, בעת עס האט געדארפט זיין א פארקערטער סדר: פריער „עבודות המסורות לכהנים“ (דער כלל — און דערנאך די פרטים) כגון קבלת דמים וכו'.

(ג) ועיקר: וויבאלד אז קבלה זריקה והקטרה זיינען, כנ"ל „עבודות המסורות לכהנים“ האט געדארפט שטיין „ושאר עבודות המסורות לכהנים“?

פון דעם איז מובן, אז רש"י מיינט צו זאגן, אז „ושמרו את כהונתם“ איז כולל צוויי סוגים: (א) „קבלת דמים זריקה והקטרה“ — עבודות וואס זיינען ניט „מסורות לכהנים“ (ב) „אז צווייטער (סוג) עבודות המסורות לכהנים“.

איז דאך תמוה:

(א) רש"י אליין האט שוין מפרש געווען אין אנהויב פ' ויקרא<sup>14</sup>: „מקבלה ואילך מצות כהונה“ — היינט ווי קען מען זאגן אז „קבלת דמים זריקה והקטרה“ זיינען ניט פון די „עבודות המסורות לכהנים“?

(ב) אויב מ'זאל געפינען א הסברה פארוואס „קבלת דמים וכו'“ זיינען ניט קיין „עבודות המסורות לכהנים“ — איז ניט מובן: פון וואנעט נעמט רש"י די הוכחה, אז „(ושמרו את) כהונתם“ מיינט אויך אזעלכע עבודות וואס זיינען ניט „מסורות לכהנים“?!

(9) כאן בדיה הראשון.

(10) ובראי'ע כאן מפרש „תפקידם“ — „לתת פקודה כו'“.

(11) ראה גם שמיני י, טייד וברשי שם. ועוד.

(12) וגם: לפירוש הראי'ע אינה מובנת השייכות ד-שמרו גו' לכללות פרשה זו.

(13) ג, ה ואילך.

(7) פרשי ויקרא א, ה.

(8) שם.

געפינט מען אז אלע אידן האבן עס פריער געטאן (כדלקמן ס"ו), און דעריבער וואלט געווען אַ הוי אמינא אז איצטער טוען עס די לויים „תחתיהם בשליחותם“: און דערפאר ווערט דא גלייך באווארנט „ושמרו את כהונתם והזר הקרב יומת“.

פונדעסטוועגן איז זיך רש"י נישט מסתפק מיט דעם, און איז מוסיף (דעם צווייטן סוג), „ועבודות המסורות לכהנים, וואס דאס זיינען די עבודות וואס זיינען מלכתחילה איבערגעגעבן געווארן צו כהנים — הגם ס'איז נישט קיין ס'ד אז אויך א (לוי) זר מעג זיי טאן; וויבאלד אז דאָ מוז זיין דער אַרט פונעם ציווי „ושמרו את כהונתם“ בנוגע צו „קבלת דמים וזריקה והקטרה“, איז מובן אז די אזהרה „ושמרו את כהונתם“ איז כולל וכל אויף אלע עבודות, אויך די וועלכע זיינען מלכתחילה „מסורות לכהנים“, ואדרבה במכ"ש וק"ו.

ו. וואו געפינט מען אז בני האבן געטאן די דערמאנטע עבודות, וואס דערפאר קען זיין אַ הויא אז זיי געהערן אויך איצט (צו די בני — היינו) צו די לויים (בשליחותם)?

— איז עס מפורש אין פשוטו של מקרא<sup>17</sup>, אין פ' בא<sup>18</sup>: ביים קרבן פסח אין מצרים איז געווען דער ציווי: „ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות גו' ואכלו את הבשר גו' צלי אש גו' על כרעיו ועל קרביו“ זעט מען<sup>18</sup> אז אידן האבן געטאן דריי זאכן: (א) „ולקחו מן

די ווייטערדיקע פסוקים<sup>14</sup> ריידן וועגן די לויים (זייער עבודה, מנין וכו') — איז ווי פאסט אריין אינמיטן דער ציווי ומיניו צו — אהרן ובניו — כהנים — „ושמרו את כהונתם“? דער אַרט פון דעם מינוי וואלט, לכאורה, געדארפט זיין פריער<sup>15</sup> וואו די תורה זאגט „אלה שמות בני אהרן הכהנים המשוחים אשר מלא ידם לכהן“, אדער כיו"ב.

דערפון פארשטייט מען, אז פון דעם וואס מ'לערנט פריער וועגן דער עבודה פון די לויים, וואלט מען געקענט ארויסדרינגען אז א „זר“ מעג יע טאן געוויסע עבודות אין משכן ומקדש, און דעריבער האט די תורה גלייך געדארפט באווארענען „ואת אהרן ואת בניו תפקוד גו' והזר הקרב יומת“.

ה. דער ביאור אין דעם:

אויף דעם וואס שטייט פריער<sup>16</sup>, אז די לויים דארפן היטן „משמרת בני ישראל“, איז רש"י מפרש: „שכולן היו זקוקין לצרכי המקדש אלא שהלויים באים תחתיהם בשליחותם כו“;

און וויבאלד די לויים זיינען שלוחים פון אלע אידן „לצרכי המקדש“, וואלט געווען אן אַרט צו זאגן, אז די עבודות ביי וועלכע מ'געפינט אז אידן (אויך) ישראלים האבן זיי געטאן (כדלקמן), מעגן זיי, אדער — דארפן זיי נאכן הקמת המשכן געטאן ווערן דורך די לויים — „תחתיהם בשליחותם“.

און דאס איז כוונת רש"י אין דעם וואס אויף „ושמרו את כהונתם“ איז ער מפרש ומפרט: „קבלת דמים וזריקה והקטרה“ — ווייל ביי די עבודות

(17) שלכן אי"צ רש"י לפרשו, כי מכיון שהוא סיפור מפורש בפשט, בודאי אפילו הבין חמש למקרא זוכר אותו.

(18) יב, ז"ט.

(18\*) וגם ע"ד ההלכה כן הוא. וראה צפ"ע ע"ה פ' בא. ושו"נ. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 78 ואילך.

(14) שם, יא ואילך.

(15) פסוק ג' (או אחרי פסוק ד').

(16) פסוק ח'.

„ושמרו את כהונתם, קבלת דמים וזריקה והקטרה כו'“, כנ"ל<sup>23</sup>.

סאיז קיין קשיא ניט: ווי קען זיין א הוי אמינא אז אט די עבודות קענען געטאן ווערן (אויך) דורך לויס, בעת רש"י לערנט ארויס פון א פריערדיקן פסוק אז „מקבלה ואילך מצות כהונה“ (כנ"ל ס"ב) ? — ווארום אט דער פסוק (ופרש"י) שטייט ביי עולה (און עד"ז ביי די אנדערע קרבנות וואס שטייען אין אנהויב ספר ויקרא); מ'געפינט אבער ניט אין פסוק אז אויך די עבודות פון פסח דורות [און אזוי אויך — פון מעשר<sup>24</sup> דארפן געטאן ווערן נאר דורך די כהנים<sup>25</sup>].

ז. די הוראה פון דעם אין עבודת ה': אויב עס איז אזא חילוק והפרש צווישן די סוגי אידן גופא (וואס — בכללות — שטייט<sup>26</sup> אויך זיי אלע „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים גו'“) — אז אפילו אזעלכע עבודות צו וועלכע די בני

(23) ועפ"ז צ"ע מי עשו העבודות בפסח מדבר שהקריבו בי"ד ניסן בשנה השנית לצאתם ממצרים (בהעלותך ט, ו ואילך) — שהרי הציווי דפרשתנו הי' לאח"ז „באחד לחודש השני גו'“ (ריש פרשתנו). אבל ראה פרש"י בהעלותך שם, ז: יורק הדם עלינו בכהנים טהורים.

(24) וגם בכבוד נאמר רק לקמן (קרח יז, יז) „את דמם תזרוק גו' ואת חלבם תקטיר גו'“. וא"כ קודם הציווי דפ' קרח מקום לטעות שאפ"ל ע"י הלויס [אבל יש לחלק — כי בכור צריך ליתן לכהן ואינו שייך כלל לישראל].

(25) וע"ד ההלכה נלמד זריקה וכו' דפסח ומעשר ממש"נ בכבוד (כנ"ל בהערה הקודמת). „את דמם תזרוק גו'“ — וזכרים לז, א — וא"כ צ"ל ע"י כהן (תזרוק, תקטיר).

אבל: (א) הכתוב נאמר לאחרי פרשתנו (כבהערה הקודמת). (ב) ועיקר: דרשה הנ"ל לא הובאה בפרש"י, פשוטו של מקרא.

(26) יתרו יט, ו. ובכע"ז שם: כהנים גדולים. [אבל בפרש"י: שרים].

הדם" וואס דאס מיינט (ווי רש"י איז מפרש) „קבלת הדם“; (ב) „ונתנו גו'“ (במקום) עבודת ה„זריקה“<sup>19</sup>; (ג) „צלי אש“ — כעין עבודת ה„הקטרה“<sup>20</sup> (אויפן אש המזבח).

און דעריבער וואלט מען געקענט מיינען, אז אויך ביי פסח דורות [וואס איז גלייך צו פסח מצרים, וואס דער-פאר לערנט מען אפ כו"כ הלכות ביי פסח דורות פון פסח מצרים, ווי אראפ-געבראכט אין פרש"י פ' בא<sup>21</sup> האבן די עבודות א שייכות צו די אידן<sup>22</sup> און די לויס טוען עס „תחתיהם בשליחותם“; דערפאר האט מען גלייך אנגעזאגט

(19) להעיר ג"כ מלשון רש"י (שם, כב) „לשלש המתנות“.

(20) ראה פסחים צו, א: „אימורי פסח מצרים היכא אקטרינהו. שויסקי עבוד. ובמאירי שם: שצלאום בשפוד ושרפום לשם גבוה. אבל ב"ר"ח שם: „כלומר צלו אותם מיני מאכל ואכלוס“ [וכ"ה בערוך ע' שוויסקי. פסקי רי"ד פסחים שם. וראה פרש"י קדושין ע, א ד"ה בר שויסקל]. וצ"ל שההיתר לאכלם הוא מפני שעדיין לא נצטוו על איסור חלב. אבל קשה לומר בפשטי"ם שכל בני אכלום, שהרי כודאי כו"כ מבני קיימו כל התורה כולה עד שלא ניתנה, כמדובר כמה פעמים — וגם ע"פ פש"מ (לפרש"י).

ובכל אופן, מכיון שצלאום ע"פ הציווי (גם את"ל שאח"כ אכלום) ה"ז דוגמת הקטרה.

(21) ראה לדוגמא: יב, ו (ד"ה קהל עדת ישראל). שם, מז. וראה פרש"י שם, יד (ועוד). רמב"ם שם, ט. וראה גם פרש"י בהעלותך ט, ג.

(22) ולהעיר ע"ד ההלכה מדעת היראים (סימן תה. ובהשלם — תטו) דמצות קרבן פסח היא: „צוה הקב"ה את ישראל שיעשו את הפסח .. ועשיית הפסח היינו שחיסתו וזריקת דמו והקטר אימוריו .. ואע"פ שזריקת דמו כו' כהנים עושין ולא ישראל כיון שהקרבן של ישראל ובמצות ישראל עושין כו'“.

(\*) שהרי לפרש"י (שם, מג) „בי"ד בניסן נאמרה להם פרשה זו — היינו, שהדינים שבפרשה זו נאמרו לפסח מצרים (משא"כ להראב"ע שם, ונלמד מזה גם לפסח דורות, ככפנים).

פאר אלעמען — ביז צום היפך פון זיין מציאות<sup>27</sup>,

דוקא ווען מען רירט ניט אן דאס וואס דער בורא עולם ונותן התורה האט געמאכט, דעם „המבדיל בין ישראל לעמים“ — דערגרייכט מען צום אמת'ן שלום<sup>28</sup> וטוב בעולם, פאר אלע באי עולם<sup>29</sup>.

(משיחת ש"פ במדבר תשל"ד)

האבן א שייכות, דאס זיינען זייערע „צרכי המקדש“, פונדעסטוועגן איז דא אויף זיי א ציווי חמור „והזר הקרב יומת“: ניט נאר וואס דאס ברענגט אים ניט קיין תוספת קדושה, נאר, פאר-קערט, דאס ברענגט ר"ל צום ענין ההעדר פון זיין עצם מציאות („יומת“):

על אחת כמה וכמה ווען עס רעדט זיך וועגן דער מחיצה והבדלה בין ישראל לעמים, אז ווען מ'ויל „מערב“ זיין (ניט דורך גיור כהלכה) אן אמת'ן „זר“, איינעם פון צווישן די „עמים“<sup>26\*</sup> אין עם ישראל, מיטן חשבון אז עס איז טאקע א היזק און סכנה גדולה פאר אידן, אבער דערפאר וועט מען טאן א טובה א ניט אידן — איז עס פונקט דער היפך: דאס איז פאר אים א היזק גדול, ער ווערט א זאך פון א תקלה גדולה

(27) ראה סנהדרין נח, סעי'ב: אזהרה שלהן זו היא מיתתו.

(28) ראה זבחים (קטז, סעי'א) שאו"ה באו — במ"ח — לבלעם והרגיעם שה' נותן התורה לישראל כו' בשלום.

(29) שכולל גם או"ה (משנה ר"ה פ"א מ"ב. וראה רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ג: כל אחד ואחד מבאי העולם. שם סוף הל' שמיטה ויובל. ולהעיר ממש"כ (הל' מלכים ספ"ח) דחסידי או"ה יש להם חלק לעוה"ב. וראה לקריש ח"ח ע' 3456 בהערות).

(26\*) שאפילו הטובים שבהם — עליהם נאמר ועמדו זרים (ישעי' סא, ח). ולהעיר מערכין יא, ב.

## במדבר ב

אז דארט וואו ער ברענגט יע א טעם, איז דאס דערפאר וואס דורך דעם טעם ווערט פארענטפערט א קשיא אין פשוטות הכתובים. וואס איז די קשיא דא וואס דערפאר בריינגט דא רש"י טעמא דקרא?

לאידך, געפינט מען אין אנדערע ער-טער ענלעך לנדוד, און פונדעסטוועגן זאגט רש"י נ"ט קיין טעם: פאר אונזער סדרה — אין פ' ערכין<sup>6</sup> שטייט „ואם מבן חודש ג' וה' ערכך ג'", און רש"י איז דארט נ"ט מבאר דעם טעם פאר-וואס א פחות מבן חודש האט נ"ט קיין ערך: עד"ז ביים ציווי<sup>7</sup> „שור או כשב ג' ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן ג'", איז רש"י נ"ט מבאר פארוואס מ'דארף ווארטן ביז „יום השמיני" (כאטש אין תרגום יונתן שטייט דער טעם „דישתמודע דלא נפיל"). היינט פאר-וואס עפעס דא מוז רש"י אראפ-ברענגען טעמא דקרא?

ב. נאך מער תמוה איז דאס וואס רש"י איז מוסיף „(משיצא מכלל נפלים) הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקודש":

א) דא וויל מען מסביר זיין פארוואס מען ציילט שבט לוי מבן חודש ומעלה — איז וואס איז דא נוגע אז דער מנין איז „ליקרא שומר משמרת הקודש"?

נאכמער: שפעטער איז פרשה<sup>8</sup> ביים מנין הבכורות שטייט אויך „פקוד ג'.

א. אין פסוק<sup>1</sup> „פקוד את בני לוי ג' כל זכר מבן חודש ומעלה תפקדם", שטעלט זיך רש"י אויף „מבן חודש ומעלה" און איז מפרש: „משיצא מכלל נפלים<sup>2</sup> הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקודש".

בפשוט קומט רש"י באווארענען, אז דאס וואס מען ציילט זיי „מבן חודש" איז עס נ"ט ווייל „בן חודש" האט אין זיך א באזונדער חשיבות (עד ווי מנין בנ"י „מבן עשרים שנה ג'"), וואס ער ווערט א „יוצא צבא", נאך ס'איז בלויז דערפאר וואס ביז ער ווערט א בן חודש איז מען נאך נ"ט זיכער אז דער וולד איז נ"ט קיין נפל: אבער בעצם איז א בן לוי ראוי צו געציילט ווערן תיכף פון געבורט (וכהמשך דברי רש"י „למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטן<sup>3</sup> כו").

מ'דארף אבער פארשטיין: בדרך כלל געפינט מען נ"ט אז רש"י בפירושו עה"ת זאל זאגן טעמים אויף מצוות ומכל שכן אויף פרטי המצוות<sup>4</sup>. איז דערפון קלאר,

(1) פרשתנו ג, טו.

(2) ע"פ במדבר פ"ג, ח (קרוב לסופו).

(3) פרשתנו א, ג.

(4) וראה גי'א כאן, דזה שנמנית יוכבד „מן הבטן" — קודם „בן חודש" — כי „כשנכתבה תורה בימי משה כבר יצאת מספק נפלי. וראה שפ"ח ומשכיל לדוד כאן. לקמן הערה 10 ובשו"ג הא' שם. וע"ד הצחות י"ל: בכלל — אוליין בתר רובא ואין לחשוש לנפל ולכן נמנית, משאי"כ כאן שה"י נוגע לפדיון הבכורות (כמסופר להלן בפרשה), אין הולכין בממון אחר הרוב (כ"ק כו, רע"ב. וש"נ).

(5) ובפרט לדעת הרמב"ם במי'ג ח"ג פכ"ג, עיי"ש.

(6) בחקותי כו, ו.

(7) אמור כב, כו.

(8) וראה שבת קלה, סע"ב. וש"נ.

(9) ג, מ.